

ÜNİTE ÖZETİ

TÜRKİYE (ANADOLU) SELÇUKLU DEVLETİ

1075–1308 • Kuruluş, Haçlılar, Altın Çağ,
Kösedağ ve Anadolu Beylikleri

KPSS

YKS

MSÜ

TARİH VAKTİ

tarihvakti.com

Hazırlayan: Ramazan Yıldırım

Ekim 2026

KURULUŞ VE HAÇLI SEFERLERİ

- **Kutalmışoğlu Süleyman Şah** 1075'te İznik merkezli devleti kurdu; Büyük Selçuklu'dan bağımsız hareket etti.
- **I. Kılıçarslan:** I. Haçlı Seferi (1096–1099) sırasında İznik kaybedildi (1097); başkent **Konya**'ya taşındı. Eskişehir (Dorylaion) Savaşı'nda Haçlılara yenildi.
- **I. Mesud:** II. Haçlı Seferi'ni (1147) Anadolu'da durdurdu.
- **II. Kılıçarslan:** Danişmentlilere son verdi (1178). **Miryokefalon Savaşı** (1176) ile Bizans yenildi; Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti. III. Haçlı Seferi (1189–1192) bu dönemdedir.

Sınav notu: **Malazgirt (1071)** Anadolu'nun kapılarını açtı; **Miryokefalon (1176)** Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma ümidini sona erdirdi.

ALTIN ÇAĞ VE YIKILIŞ

YÜKSELİŞ: DENİZLERE AÇILMA

- **I. Gıyaseddin Keyhüsrev: Antalya'nın fethi** (1207); Akdeniz ticaretine açılış, Venedik ile ticaret antlaşması.
- **I. İzzeddin Keykavus: Sinop'un fethi** (1214); Karadeniz ticareti.
- **I. Alaeddin Keykubat (1220–1237)**: Devletin en parlak dönemi. **Alanya** (Alaiye, 1221) alındı, Kırım'a **Sudak Seferi** yapıldı (ilk deniz aşırı sefer). **Yassıçemen** (1230) ile Harzemşahlar yenildi; ancak Anadolu ile Moğollar arasındaki engel de kalktı.

YIKILIŞ

- **II. Gıyaseddin Keyhüsrev: Babai İsyanı** (1240) devleti sarstı.
- **Kösedağ Savaşı (1243)**: Moğollara yenilen Selçuklu, İlhanlı hâkimiyetine girdi.
- Taht kavgaları ve Moğol baskısıyla devlet zayıfladı; **1308**'de sona erdi. Anadolu'da **II. Beylikler Dönemi** başladı.

Sınav notu: Köseadağ'dan sonra Anadolu siyasi birliği bozuldu; uç bölgelerde Karamanoğulları ve Osmanlılar gibi beylikler güçlendi.

KÜLTÜR VE MEDENİYET

DEVLET VE EKONOMİ

- Büyük Selçuklu'nun devlet geleneği sürdü: Divan-ı Saltanat, atabeylik, ikta sistemi.
- Ticaret:** Kervansaraylar (Sultan Hanı, Karatay Hanı) yol güvenliğini sağladı; malı yağmalanan tüccarın zararını devletin ödediği **kervan sigortası** uygulandı. Kayseri yakınlarındaki **Yabanlu Pazarı** uluslararası bir fuardı.
- Ahilik:** Ahi Evran öncülüğünde esnaf ve zanaatkârları örgütleyen, ahlak ile mesleği birleştiren teşkilat.

MİMARİ

Eser	Yer
Gevher Nesibe Şifahanesi	Kayseri (1206); hastane ve tıp okulu
Sultan Hanı	Aksaray-Konya yolu; Anadolu'nun en büyük kervansaraylarından
Karatay ve İnce Minareli medreseleri	Konya
Gök Medrese, Çifte Minareli Medrese	Sivas
Alanya Kızıl Kule ve Tersanesi	Alanya; ilk Türk tersanelerinden

DÜŞÜNCE VE EDEBİYAT

Mevlânâ (Mesnevi, Farsça), **Yunus Emre** (Türkçe tasavvuf şiiri), **Hacı Bektaş-ı Velî** ve **Ahi Evran** bu dönemde yaşadı. Saray dili Farsça, bilim dili Arapça, halkın dili Türkçeydi.

ANADOLU BEYLİKLERİ (II. BEYLİKLER DÖNEMİ)

Beylik	Bölge	Not
Karamanoğulları	Konya, Karaman	Karamanoğlu Mehmet Bey 1277'de Türkçeyi resmî dil ilan etti; Osmanlı'nın en güçlü rakibi
Germiyoğulları	Kütahya	Topraklarının bir kısmını çeyiz yoluyla Osmanlı'ya verdi
Karesioğulları	Balıkesir	Osmanlı'nın topraklarına kattığı ilk beylik (1345)
Aydinoğulları	İzmir, Aydın	Umur Bey; güçlü donanma
Menteşeoğulları	Muğla	Denizcilik
Candaroğulları	Kastamonu, Sinop	Osmanlı'ya en son katılan beyliklerden
Ramazanoğulları, Dulkadiroğulları	Adana, Maraş	Memlük–Osmanlı arasında; Yavuz döneminde Osmanlı'ya bağlandı
Osmanlı Beyliği	Söğüt, Bursa	Bizans sınırındaki uç beyliği; Anadolu Türk birliğini kurdu

Sınav notu: Anadolu Türk siyasi birliği Osmanlılar tarafından yeniden kuruldu; bu süreç Fatih ve Yavuz döneminde tamamlandı.

KRONOLOJİ

Tarih	Olay
26 Ağustos 1071	Malazgirt Savaşı
1075	Türkiye Selçuklu Devleti (İznik)
1096–1099	I. Haçlı Seferi; İznik'in kaybı (1097), başkent Konya
1147	II. Haçlı Seferi
17 Eylül 1176	Miryokefalon Savaşı
1178	Danışmentlilere son verildi
1189–1192	III. Haçlı Seferi
1206	Gevher Nesibe Şifahanesi
1207	Antalya'nın fethi
1214	Sinop'un fethi
1220–1237	I. Alaeddin Keykubat dönemi
1221	Alanya'nın fethi
1230	Yassıçemen Savaşı
1240	Babai İsyanı
1243	Kösedağ Savaşı
1277	Karamanoğlu Mehmet Bey'in Türkçe fermanı
1299	Osmanlı Beyliği
1308	Türkiye Selçuklu Devleti'nin sonu

SINAVDA EN ÇOK ÇIKAN 10 BİLGİ

- 1. 1075:** Süleyman Şah İznik'te Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurdu.
- 2. I. Haçlı Seferi** ile İznik kaybedildi, başkent Konya oldu.
- 3. Miryokefalon (1176):** Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti.
- 4. Antalya (1207) ve Sinop (1214):** Akdeniz ve Karadeniz ticaretine açılış.
- 5. Sudak Seferi:** Türkiye Selçuklularının ilk deniz aşırı seferi.
- 6. Alaeddin Keykubat:** Devletin en parlak dönemi.
- 7. Yassıçemen (1230):** Harzemşahlar yenildi, Moğollarla aradaki tampon kalktı.
- 8. Köseadağ (1243):** Moğol hâkimiyeti; Anadolu siyasi birliği bozuldu.
- 9. Kervan sigortası, Yabanlu Pazarı ve kervansaraylar** ticareti canlandırdı; **Ahilik** esnafı örgütledi.
- 10. Karamanoğlu Mehmet Bey** 1277'de Türkçeyi resmî dil ilan etti.

KAYNAKÇA

MEB Tarih ders kitapları · Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye · TDV İslâm Ansiklopedisi (Türkiye Selçukluları, Köseadağ Savaşı maddeleri) · Türk Tarih Kurumu yayınları · ÖSYM KPSS çıkmış sorular · Tarih Vakti konu anlatımları (tarihvakti.com/anadolu-selcuklu)

Konu anlatımlarının tamamı, harita ve çıkmış sorularla: tarihvakti.com/anadolu-selcuklu